

EVROPSKO ZDRUŽENJE ZDRAVNIKOV SPECIALISTOV – U.E.M.S. (UNION EUROPEENNE DES MEDECINS SPECIALISTES)

Slavko Ziherl*

ZGODOVINA

UEMS je bilo ustanovljeno 20. julija 1958, eno leto po ustanovitvi Evropske ekonomske skupnosti (EEC). Ustanovili so ga zdravniki specialisti šestih ustanovnih članic EEC v Bruslju. Ustanovne članice so bile tedaj Belgija, Francija, Italija, Luxemburg, Nemčija in Nizozemska.

V letu 1973 so se jim pridružile Danska, Irska in Velika Britanija, v letu 1980 Grčija, v letu 1986 Portugalska in Španija, in v letu 1994 Avstrija, Finska in Švedska. Poleg teh 15 držav v EU preimenovane skupnosti, so postale polnopravne članice še tri države EFTA: Islandija, Norveška in Švica.

Slovenija je postala pridružena članica leta 1996, eno leto za Madžarsko. Nekaj let kasneje so se pridružile še Malta, Poljska, Slovaška, Češka, Hrvaška in Turčija. Od 1. maja letos so Češka, Madžarska, Malta, Poljska Slovaška in Slovenija postale polnopravne članice.

Leta 1962 so bile osnovane specialistične sekcije in komisije (boards) UEMSa, ki predstavljajo pravo moč Združenja specialistov. Danes je sekcij in komisij blizu 40. V sekcijah in komisijah so predstavniki posameznih nacionalnih specialističnih združenj ali zdravniških zbornic.

CILJI UEMS

Poglavitni cilj UEMS je promocija kakovostne oskrbe pacientov s pomočjo usklajevanja in izboljšanja kakovosti specialistične zdravstvene oskrbe v deželah EU. Poleg tega vzpodbuja in olajšuje neprestano zdravstveno izobraževanje (CME) evropskih specialistov. Cilj UEMS je tudi zaščita evropskega specialista in njegovega poklicnega statusa.

* Doc. dr. Slavko Ziherl, dr. med., v. svet. Medicinska fakulteta v Ljubljani in Psihiatrična klinika, Klinični oddelek za mentalno zdravje, Zaloška c. 29, 1000 Ljubljana

ORGANOGRAM

■ EVROPSKA KOMISIJA

- SVETOVALNI ODBOR ZA MEDICINSKO USPOSABLJANJE

- STALNI ODBOR EVROPSKIH ZDRAVNIKOV

■ UEMS

- SPECIALISTIČNE SEKCIJE

- EVROPSKE SPECIALISTIČNE KOMISIJE

Povedano drugače, UEMS si prizadeva za zagotavljanje najkakovostnejše možne medicinske oskrbe v deželah EU, za razvoj najkakovostnejših programov izobraževanja, tako dodiplomskega kot podiplomskega ter neprestanega izobraževanja specialistov.

SEKCIJA ZA PSIHIATRIJO IN EVROPSKA KOMISIJA ZA PSIHIATRIJO (*European Board of Psychiatry, v nadaljnjem EBP*)

Sekcija za psihiatrijo in EBP sta sestavljena iz predstavnikov 25 dežel EU in EFTA (od 1. maja 2004) kot polnopravnih članic. Dve državi sta pridruženi članici (Hrvaška in Turčija). Včlanjeni so še opazovalci iz sorodnih organizacij, kot so Evropski forum specializantov (EFPT = European Forum for Psychiatric Trainees), Stalna delovna skupina mlajših zdravnikov (PWG = Permanent Working Group of junior doctors), Združenje evropskih psihiatrov (AEP), Svetovno psihiatrično združenje (WPA) in Svetovne zdravstvene organizacije (WHO).

Vsaka članica ima dva delegata, ki ju imenuje ustrezno nacionalno strokovno združenje. Praviloma naj bi eden delegat zastopal klinično prakso, drugi pa akademsko področje psihiatrije.

Prvi sestanek sekcije za psihiatrijo je bil 16. novembra 1991 v Bruslju. Sekcija in EBP se sestajata hkrati, dvakrat letno (v aprilu in oktobru), vedno v drugi državi. Sestanki so vedno od četrta zjutraj do sobote popoldne. Prvi dan, četrtek, je vedno namenjen spoznavanju psihiatrije v državi gostiteljici. Najprej vodilni psihiater ali morda zdravstveni politik razloži organizacijo in izvajanje psihiatrične oskrbe, nato pa si delegati ogledajo eno ali več psihiatričnih ustanov. Drugi dan je namenjen sestanku sekcije, tretji pa sestanku EBP.

Sestanki potekajo v delovnih skupinah, ki obravnavajo različne teme. O sklepih poročajo delovne skupine na plenarnih sestankih. Na teh delegati sprejmejo sklepe in priporočila, ki jih izdelajo v delovnih skupinah. Sklepi in odločitve se sprejmejo, če je le mogoče, s soglasjem. Le v skrajni sili se sklepi sprejmejo z večino glasov. Glasujejo lahko le delegati polnopravnih članic.

SEKCIJA ZA PSIHIATRIJO

Sekcija se je od prvih začetkov obstoja, ko se še ni prav vedelo, kaj naj bi bila njena funkcija, postopoma osredotočila na pridobivanje znanja, osvetlitvi stanja psihiatrije v različnih državah EU in na različna pomembna vprašanja psihiatrične prakse v državah članicah.

Sekcija tako vidi svojo vlogo predvsem v vzpostavljanju standardov kakovosti psihiatrične oskrbe. Pri tem vzpodbuja razvijanje in zagotavljanje čimboljše kakovosti. V ta namen izdeluje priporočila, ki imajo sicer obliko poročila. Prepušča pa strokovnim organizacijam v državah članicah, kako bodo vpeljale te standarde v svoje okolje. Izhaja namreč iz spoznanja, da v državah EU obstajajo ogromne razlike v strukturi in standardih izobraževanja psihiatrov, ter celo razlike v razumevanju psihiatrije kot medicinske stroke.

Sekcija je v zadnjih 5 letih izdelala naslednja pomembna priporočila za:

- Biološko psihiatrijo
- Nadaljevano medicinsko izobraževanje (CME)
- Starostno psihiatrijo
- Psihiatrično zakonodajo v Evropi
- Psihiatrih, ki delajo v Evropi
- Zagotavljanju kakovosti standardov v specialistični psihiatrični oskrbi
- Zagotavljanje kakovosti
- Socialno in skupnostno psihiatrijo

Vsa priporočila so narejena v delovnih skupinah. Te so najprej preko anket prišle do vpogleda v stanje v državah članicah (tudi pridruženih in opazovalkah). Nato pa so v intenzivnem sestanku izdelali prve zaključke. Do naslednjega sestanka so imeli člani delovne skupine nalogo, da doma te zaključke dopolnijo in si jih po elektronski pošti izmenjajo. Na naslednjem sestanku je vodja delovne skupine dal v razpravo že usklajena priporočila. S končnimi popravki iz te razprave je vodja skupine dal plenumu v razpravo in sprejem dokončno oblikovana priporočila. Ta se potem objavijo v publikacijah UEMS in v medmrežju na domači strani Psihiatrične sekcije in EBP.

Vodstvo sekcije (upravni odbor) je sestavljeno iz predsednika in dveh podpredsednikov. Sekretar je skupen za Sekcijo in EBP, enako tudi zakladnik in poslovna sekretarka. Trenutno je predsednica Sekcije dr. Anne Lindhart iz Danske, podpredsednika sta dr. James Strachan iz Velike Britanije in dr. Kari Pilkannen s Finske. Sekretar je dr. Joseph Saliba z Malte, zakladnik pa dr. Roelof ten Doesschatte z Nizozemske.

EBP

EBP je bil ustanovljen šele leta 1992 kot delovna skupina Sekcije, ki naj se osredotoči predvsem na izobraževanje v psihiatriji. Da bi bila čimbolj učinkovita, so delegati isti v EBP in v Sekciji.

Sčasoma se je EBP osredotočila predvsem na zagotavljanje standardov kakovostnega izobraževanja v psihiatriji, skladno s sodobnim znanjem in napredkom psihiatrične stroke ter ob spoštovanju etičnih norm. Ob tem je upoštevala prepoznavne kulturne in strukturne razlike v državah članicah in sposobnost njihovega okolja, da doseže priporočene cilje izobraževanja.

Po istem postopku (v delovnih skupinah) kot Sekcija je EBP izdelala naslednja priporočila za:

- Specializacijo iz psihiatrije v EU
- Akreditacijo evropskih učnih centrov
- Zagotavljanje kakovosti v specializaciji iz psihiatrije
- Kroženje specializantov psihiatrije v državah EU
- Supervizijo v psihiatriji
- Izobraževanje iz psihoterapije kot del specializacije iz psihiatrije

EBP je v zadnjem obdobju ustanovil še delovno skupino za dodiplomski pouk psihiatrije.

Tudi upravni odbor EBP predstavljajo predsednik in dva podpredsednika. Trenutno je predsednik prof. Manuel Gomez-Beneyto iz Španije, podpredsednika pa sta prof. Fritz Hohagen iz Nemčije in doc. Slavko Zihlerl iz Slovenije.

POMEN SEKCIJE ZA PSIHIATRIJO IN EBP ZA SLOVENSKO PSIHIATRIJO

Imel sem srečo, da me je prijatelj dr. Roelof ten Doeschatte, direktor učne psihiatrične bolnišnice v Deventru, Nizozemska, in zakladnik Sekcije in EBP, že leta 1994 povabil kot opazovalca na sestanek, ki ga je organiziral v Deventru. Že naslednje leto sta me Zdravniška zbornica in Slovensko zdravniško društvo imenovala za uradnega delegata v Sekciji in EBP. Od tedaj do 1. maja 2004 sem bil torej delegat pridružene članice.

Imel sem torej priložnost sodelovati v mnogih delovnih skupinah Sekcije in EBP (največ v dveh hkrati). Imel pa sem tudi izvrstno priložnost seznaniti se z organizacijo psihiatrije in njenim dejanskim izvajanjem v mnogih državah Evrope. To so bile (po vrsti od oktobra 1994 do danes): Nizozemska, Nemčija, Španija, Irska, Norveška, Avstrija, Švedska, Finska, Portugalska, Madžarska, Malta, Francija, Poljska, Češka, Grčija, ponovno Španija, Ciper in ponovno Nemčija. Leta 2001 sem organiziral sestanek v Ljubljani in tako dal priložnosti kolegom, da spoznajo našo psihiatrijo.

S tako pridobljenimi izkušnjami sem kot predsednik Združenja psihiatrov SZD in direktor Psihiatrične klinike Ljubljana v letih 1996 do 2000 poskušal seznanjati slovenske kolege z razvojem psihiatrične stroke v Evropi.

Že v letu 1996 smo tako (delovna skupina, ki jo je na mojo pobudo imenoval tedanji minister za zdravstvo) po vzoru držav v EU predložili vladi enega najpomembnejših zdravstvenih zakonov (v EU), to je zakon »o duševnem zdravju«.

Nekaj organizacijskih sprememb v naši psihiatriji je tudi posledica priporočil Sekcije in EBP. Ne nazadnje tudi statut osamosvojenе Psihiatrične klinike Ljubljana odseva moje izkušnje iz dela v Sekciji in EBP.

Seveda je povsem jasno, da je potrebno – zdaj ko smo enakopravni člani evropske skupnosti – še veliko truda, da bomo dosegli zgornjo polovico razvitih evropskih psihiatričnih služb.

Smo pa že povsem uskladili našo specializacijo iz psihiatrije z evropsko. Enako smo povzeli tudi standarde, ki jih morajo izpolnjevati učne bolnišnice.

Razvoj slovenske psihiatrije do evropsko priznane vrhunske stroke bo potekal v prihodnosti še intenzivneje, saj je v oktobru 2003 postala druga slovenska delegatka doc.dr. Blanka Kores Plesničar.

ZAKLJUČEK

Psihiatrična sekcija in EBP UEMSa sta se v zadnjih desetih letih razvila v močno, predvsem pa v krovno in povezovalno psihiatrično organizacijo v Evropi (na sestanke že nekaj časa prihaja predstavnik AEP, v Londonu pa smo se leta 2002 sestali na povezovalnem sestanku delegati UEMS, AEP, WPA in WHO). Za razvoj slovenske psihiatrije je tako vključitev v delo Sekcije in EBP nadvse pomembno.

V naslednjih letih čaka slovenska delegata obilo dela v prenosu znanja iz UEMS v Slovenijo. Upati je, da bodo vsi kolegi – zdaj ko smo postali Evropejci – z velikim veseljem in zagnanostjo pri tem sodelovali. Psihatrija namreč že poprej ni imela meja, pa čeprav se marsikomu ni zdelo vredno pogledati čez mejo.

LITERATURA

UEMS Compendium of Medical Specialists, Kensington Publications, 2000.

Hohagen F, Lindhardt A (eds). Training in psychiatry in Europe, European Archives Psychiatry and Clinical Neuroscience; 247, suppl. 1, No 6, 1997.

Ziherl S. Poročilo o rednem sestanku UEMS, Psihiatrična sekcija in EBP, v Dublinu. Isis 1996; 6: 56-57.

<http://www.uemspsi psychiatry.org>